

Füzulişünaslıq sektoru

2013-cü ildə Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Elmi Şurası elmi araşdırmaların əsas hissəsini böyük Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzulinin həyat və yaradıcılığının öyrənilməsinə yönəltmək məqsədilə Orta əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatı şöbəsinin nəzdində "Füzulişünaslıq" sektorunun yaranmasını qərara aldı. Sektorun ilk müdiri filologiya üzrə elmlər doktoru Mahirə Həmid qızı Quliyeva olmuşdur. 2017-ci ilin mart ayından filologiya üzrə elmlər doktoru Ataəmi Mirzəyev "Füzulişünaslıq" sektoruna rəhbərlik edir.

Sektorun elmi fəaliyyətinin əsas istiqamətləri:

Həm sabiq sovet dönməində, həm də müstəqillik illərində Azərbaycan klassiklərinin, o cümlədən Füzulinin bədii irsinin öyrənilməsi və nəşri sahəsində bir sıra işlər görülmüşdür. 1958-ci ildə Məhəmməd Füzulinin vəfatının 400 illiyi ilə bağlı H.Araslının "Böyük Azərbaycan şairi Füzuli" (1958), M.Cəlalin "Füzuli sənətkarlığı" (1958) monoqrafiyaları, daha sonra M.Quluzadənin "Füzulinin lirikası" (1965), M.C.Cəfərovun "Füzuli düşünür" (1965), V.Feyzullayevanın "Füzulinin qəsidələri" (1985) və "Füzulinin ömür yolu" (1996), S.Əliyevin "Füzulinin poetikası" (1986) və dörd cildə "Füzuli qəzəlləri şərh" (2004) kimi fundamental tədqiqatları şairin ədəbi irsinin araşdırılmasında böyük elmi nailiyyətlərdəndir. Lakin bununla belə, müxtəlif yönəldən öyrənilən Füzuli yaradıcılığının tədqiqinə bu gün də ehtiyac vardır.

Azərbaycan ədəbiyyatının tarixi dövrləşməsi konsepsiyasının yeni layihəsinə əsasən, ədəbiyyatın bütün dövrlərinə xüsusi, Orta əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi olan Füzuli yaradıcılığına müstəqillik dönməində yeni baxış zəruridir.

Sektorun əməkdaşları hal-hazırda Orta əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatı şöbəsi ilə birlikdə 2019-cu ildə çapa təqdim olunacaq "Füzuli" monoqrafiyası üzərində işləyir.

Eləcə də şöbənin əməkdaşları paralel olaraq mühacir ədəbiyyatşünas Səlim Rəfiq Rəfiqoğlunun "Füzuli" monoqrafiyasının nəşrə hazırlanması işi ilə də məşğuldur. Həmçinin Azərbaycan füzulişünaslığının təməl kitablarından olan H.Araslının "Böyük Azərbaycan şairi Füzuli" (1958), M.Cəlalin "Füzuli sənətkarlığı" (1958-2007), M.Quluzadənin "Füzulinin lirikası" (1965), M.C.Cəfərovun "Füzuli düşünür" (1965), V.Feyzullayevanın "Füzulinin qəsidələri" (1985) və "Füzulinin ömür yolu" (1996) monoqrafiyalarının latın qrafikasında yenidən nəşr olunması nəzərdə tutulmuşdur.

Füzulinin Azərbaycan-türk divanının elmi-tənqidi mətninin nəşrə hazırlanması, şairin farsca divanının Azərbaycan dilində filoloji tərcüməsinin nəşri, farsca və ərəbcə qəsidələrinin filoloji tərcüməsinin çapa hazırlanması, Avropa ədəbiyyatşünaslarının Füzuli ilə bağlı tədqiqatlarının tərcümə edilib nəşrə hazırlanması, nəhayət, "Füzuli ensiklopediyası"nın, "Füzuli kitabxanası" seriyasından olan kitabların və "Füzuli almanaxı" adlı elmi məqalələr toplusunun nəşri, Füzuli irsinin tədrisi ilə bağlı proqram və tədris vəsaitlərin hazırlanması və s. bu kimi işləri həyata keçirmək şöbənin nəzərdə tutduğu əsas vəzifələrdəndir.

Filologiya üzrə elmlər doktoru Ataəmi Mirzəyev 1994-cü ildə Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun "Orta əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatı" şöbəsində kiçik elmi işçi vəzifəsinə qəbul edilmiş, baş elmi işçi vəzifəsinə qədər yüksəlmişdir. O, 1994-cü ildə "Klassik Azərbaycan-türk ədəbiyyatında "Yusif və Züleyxa" mövzusu (ilkin qaynaqlar və onların poetik təcəssümü)" adlı dissertasiya müdafiə edərək filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almış, 2012-ci ildə "Azərbaycan bədii tərcümə tarixində Füzuli mərhələsi" adlı doktorluq dissertasiyasını uğurla müdafiə etmişdir. Onun "Cami, Nəvai və Füzuli yaradıcılığında 40 hədis" (1997), "Füzulinin "Hədiqətüs-süəda" əsəri orta əsrlər tərcümə abidəsi kimi" (2001), "Azərbaycan bədii tərcümə tarixi və Füzuli" (2009) və "Azərbaycan epik şeirinin təşəkkül dövrü" (2016) monoqrafiyaları, "XIII-XVI əsrlər Anadilli Azərbaycan epik şeiri" (2017) dərs vəsaiti və "Azərbaycan ədəbiyyatı" ixtisası üzrə magistratura pilləsi üçün "Orta əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatı" (XIII-XVI əsrlər) fənni üzrə proqramı (2017) çapdan çıxmış, klassik Azərbaycan ədəbiyyatının müxtəlif məsələləri ilə bağlı 120-dən artıq məqaləsi respublika və xarici mətbuat orqanlarında dərc edilmişdir.

Ataəmi Mirzəyev altıcildlik "Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi" kitabının üçüncü cildinin (2009) məsul katibi və aparıcı müəlliflərindəndir. O, həmin cildə daxil olan "XIII-XIV əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatında "Yusif və Züleyxa" mövzusu" və "Şəms və Xətai "Yusif və Züleyxa"ları" öçerklərinin müəllifidir. Ataəmi Mirzəyev eləcə də Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun yeni çapa hazırladığı oncildlik "Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi" kitabının üçüncü cildinin redaktoru və əsas müəlliflərindəndir.

Ataəmi Mirzəyevin tədqiqatlarının əsas istiqamətlərini klassik Azərbaycan ədəbiyyatının tarixi və nəzəriyyəsi, mətnşünaslıq məsələləri, Azərbaycan anadilli epik şeirinin inkişaf yolları, Azərbaycan ədəbiyyatında bədii tərcümə tarixi, Füzulinin çoxşaxəli ədəbi irsi və onun poetikası, o cümlədən Füzulinin bədii tərcümə yaradıcılığı, Orta əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatının janrı və poetika məsələləri təşkil edir.

2016-cı ildəki səmərəli elmi fəaliyyətinə görə sektorun müdiri, filologiya elmləri doktoru Ataəmi Mirzəyev "İlin alimi" seçilmişdir.

Sektorun böyük elmi işçisi fil.ü.f.d., dos. Sevinc Ağayeva Füzulinin Azərbaycan-türk divanının leksikasını tədqiqat obyekti kimi seçmiş, "Məhəmməd Füzulinin Azərbaycan-türk "Divan"ının leksikası" adlı monoqrafiyasını (2016) çap etdirmişdir. O, həmçinin Füzulinin Azərbaycan-türk divanının poetikası, o cümlədən qafiyə və rədif problemlərinin öyrənilməsinə həsr edilmiş tədqiqatlar aparmış, bir sıra məqalələr çap etdirmişdir.

Sektorun əməkdaşları 2017-ci ildə AMEA-nın müxbir üzvü Əlyar Səfərlinin anadan olmasının 80 illiyi münasibətilə onun bir cildə ibarət "Seçilmiş əsərləri"ni nəşrə hazırlamışdır (Əlyar Səfərli. Seçilmiş əsərləri. Bakı, 2017. Ön sözün müəllifləri: İ.Həbibbəyli və A.Mirzəyev. Tərtib edənlər: A.Mirzəyev, G.Səfərli. Redaktoru: A.Mirzəyev, S.Ağayeva).

Sektorun magistri Pəri Həsənlı "Füzulinin "Söhbətül-əsmar" poeması: mübahisələr və həqiqətlər" mövzusunda magistr dissertasiyasını yazıb uğurla müdafiə etmişdir.